

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи
Кафедра спеціальної педагогіки та спеціальної психології

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Особливості естетичного виховання дітей дошкільного віку із загальним
недорозвиненням мовлення II рівня

Виконала студентка групи СО-4
спеціальності 016 Спеціальна освіта
Боляк Крістіна Володимирівна
Керівник: Бессараб А. О.
Рецензент: Облес І. І.
Нормоконтроль: _____ Юлія КЛОЧКОВА

Запоріжжя
2021 р.

РЕФЕРАТ

Дипломна робота: 63 с., 5 рис., 3 табл., 5 додатків, 35 джерел.

Мета дослідження – виявити особливості естетичного виховання дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення II рівня.

Об'єкт дослідження – естетичне виховання дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення II рівня.

Методи дослідження: теоретичні: пошуково-бібліографічний, системний, об'єктний і предметний аналіз; емпіричні: моніторинг, психолого-педагогічне діагностування.

Естетичне виховання – це цілеспрямований, систематичний процес впливу на особистість дитини з метою розвитку в неї здатності бачити красу навколишнього світу, мистецтва та створювати її.

В першому розділі визначено проблеми естетичного виховання в дітей із загальним недорозвиненням мовлення в науковій літературі, особливості розвитку мовлення в дітей із загальним недорозвиненням мовлення II рівня та формування образного мовлення в дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення II рівня. У другому розділі підібрані найбільш прийнятні методи діагностики для роботи з дітьми дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення II рівня, проведено дослідження щодо сформованості естетичного ставлення вихованців до навколишнього світу та проаналізовані його результати; запропоновані методичні рекомендації батькам та педагогам щодо естетичного виховання дітей із загальним недорозвиненням мовлення II рівня.

ЗАГАЛЬНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ, ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ, РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ, ЕСТЕТИЧНЕ СПРИЙНЯТТЯ, МОВЛЕННЯ.

ВСТУП

Актуальність дослідження. У сучасному світі починає формуватися новий підхід до освіти, який суттєво відрізняється від підходу ХХ ст. Освіта стає не лише рівною для всіх, а й загальнодоступною, щоб жоден член суспільства не був ізольованим. Завданням сучасної освіти є забезпечення всіх людей без винятку якісною освітою. Виходячи із цього положення, особливо актуальною в сучасному світі є потреба задоволення освітніх потреб дітей з інвалідністю.

Однією з особливостей дітей із загальним недорозвиненням мовлення є недостатня здатність адекватного емоційного відгуку на явища дійсності. Скоригувати цей недолік у розвитку можна за допомогою цілеспрямованого та спеціально організованого процесу естетичного виховання.

Естетичне виховання – це цілеспрямований, систематичний процес впливу на особистість дитини з метою розвитку в неї здатності бачити красу навколишнього світу, мистецтва та створювати її.

За словами В. Сухомлинського, «чуйність, сприйнятливність до краси в дитячі роки незрівнянно глибші, ніж у більш пізні періоди розвитку особистості. Потреба у прекрасному затверджує моральну красу, породжуючи непримиренність до всього вульгарного та потворного» [29, с. 352], тому так важливо прилучати дітей із самого дитинства до художньої діяльності та розвитку творчих здібностей.

Увага до проблеми естетичного виховання не послаблювалась у соціально-педагогічній науці протягом усього періоду її розвитку. У зв'язку з тим, що старший дошкільний вік є одним з важливих періодів людського життя, саме в цьому віці сенсорні процеси інтенсивно розвиваються, естетичне виховання відіграє велику роль розвитку мовлення цього періоду.

Проблемі естетичного виховання були присвячені дослідження видатних вітчизняних та закордонних психологів і педагогів, таких як:

Б. Ананьєв, Г. Васянович, С. Вітвицька, І. Гончаров, І. Зязюн, А. Макаренко, Б. Неменський, В. Сухомлинський, Б. Теплова, К. Ушинський та ін.

Естетичне виховання істотно впливає на встановлення провідних ланок структури зв'язного мовлення та особистості в цілому, тому тема дослідження є актуальною.

Об'єкт дослідження – естетичне виховання дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення II рівня.

Предмет дослідження – особливості естетичного виховання дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення II рівня.

Мета дослідження – виявити особливості естетичного виховання дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення II рівня.

Відповідно до мети дослідження поставлено такі завдання:

- опрацювати наукову літературу за темою та дати загальну характеристику ЗНМ і його основних форм;
- підібрати найбільш прийнятні методи діагностики для роботи з дітьми дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення II рівня;
- провести дослідження щодо сформованості естетичного ставлення вихованців до навколишнього світу та проаналізувати його результати;
- запропонувати методичні рекомендації батькам та педагогам щодо естетичного виховання дітей із загальним недорозвиненням мовлення II рівня.

Методологічне підґрунтя дослідження:

- психолінгвістичний підхід до аналізу мовленнєвого розвитку дитини і його формування в процесі нормального та порушеного онтогенезу (Н. Жукова, О. Леонт'єв, Ж. Піаже, Є. Соботович, Ф. Сохін, В. Тищенко, А. Тамбовцева, О. Шахнарович, Н. Юр'єва та ін.);
- вчення про попередження та корекцію порушень мовленнєвого розвитку у дітей із ЗНМ (Л. Волкова, Б. Гріншпун, Н. Жукова, Р. Левіна, Р. Лалаєва, О. Мастюкова, Є. Соботович, В. Тарасун, Т. Філічева, Н. Чевельова, Г. Чиркіна, М. Шеремет та ін.);

– вчення про методи комплексної діагностики та корекції мовленнєвих недоліків у дошкільнят (А. Богущ, Н. Гавриш, І. Груздова, І. Ликова, О. Зирянова, Ю. Рібцун та ін.).

Методи дослідження:

– теоретичні: пошуково-бібліографічний – для систематизації та класифікації джерельної бази; системний, об’єктний і предметний аналіз – для уточнення контенту педагогічних дефініцій відповідно до предмета дослідження; аналіз стану вивчення проблеми ЗНМ II рівня в ДНЗ, вивчення науково-методичної літератури, словників, енциклопедій, інтернет-ресурсів, авторефератів, дисертацій, досвіду практиків і провідних учених у галузі предмета дослідження;

– емпіричні: моніторинг – для визначення стану досліджуваної проблеми на всіх етапах експериментальної роботи; психодіагностичні – для встановлення рівнів сформованості естетичної свідомості; психолого-педагогічне діагностування – усне опитування, бесіда.

Практичне значення дипломної роботи полягає в тому, що результати дослідження можуть бути використані при підготовці до семінарських занять, спецкурсів та практичних занять, в повсякденній практиці роботи в ДНЗ.

Апробація. Результати дослідження доповідалися на ХХІХ Міжнародній науковій конференції студентів і молодих учених «Наука і вища освіта» (м. Запоріжжя, 11 листопада 2020 р.).

Структура дослідження. Дипломна робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Повний обсяг роботи становить 60 сторінок, з яких 51 сторінка – основного тексту.

ВИСНОВКИ

Опрацювавши наукову літературу, ми визначили, що загальне недорозвинення мовлення є складним порушенням мовлення, коли в мовленні дитини з нормальним слухом та інтелектом порушуються лексичні, фонетичні, граматичні норми. Науковці виокремлюють чотири рівні ЗНМ: від повної відсутності мовних засобів спілкування до розгорнутих форм зв'язного мовлення з елементами фонетико-фонематичного та лексико-граматичного недорозвинення.

Характерним для дітей ЗНМ II рівня є недостатній рівень образних засобів для характеристики навколишнього світу, недосконалість способів їх розгортання в систему внутрішніх і зовнішніх дій, складнощі в засвоєнні парадигматичних класів з абстрактними значеннями. Сприймання образних засобів відбиває хід пізнавальної діяльності дошкільника: виявлення в оточенні схожих процесів, речей, перенесення значення за схожими ознаками з одного явища на інше.

Виправити цей недолік у розвитку можна за допомогою спеціально організованого та цілеспрямованого процесу естетичного виховання, метою якого є вплив на дитячу особистість та розвиток у неї здатності бачити красу довкілля, мистецтва й створювати її самотужки.

На сьогодні існує багато методів естетичного виховання, які різняться між собою. Вони залежать від певних умов: обсягу і якості художньої інформації, форм організації та видів діяльності, віку дитини, а також рівня підготовки, майстерності та здібностей вихователя.

Ми підібрали найбільш прийнятні, на наш погляд, методи діагностики мовленнєвих недоліків: спостереження, бесіди та опитування. Сама діагностика дозволяє шляхом контролю і корекції всієї системи освіти, а також її складових компонентів удосконалювати процес виховання, навчання і розвитку дітей.

Свою діагностичну роботу щодо сформованості естетичного ставлення ми проводили у дошкільному навчальному закладі «Хортицький», залучивши до завдань 15 дітей старшої дошкільної групи. Для оцінювання стану сформованості естетичного виховання використано методику О. Зирянової за показниками: емоційна чуйність при сприйнятті естетичного об'єкта або ситуації, чутливість до гармонії, спрямованість на перетворення вражень у виразні образи, естетичні судження.

У ході нашого дослідження ми активно спостерігали за відповідями дітей, їхнім емоційним станом, фізичними рухами та відгуком на запропоновані завдання. Для завдань ми використовували різноманітні засоби та способи естетичного виховання: художню літературу, картини художників, музикальні композиції та фразеологічні словосполучення.

Проаналізувавши результати дослідження, ми з'ясували, що серед вибраної групи дітей 20% мають високий рівень розвитку емоційного сприйняття, 47% – середній. Низький рівень емоційної вихованості мали 33% дітей. Вихованці з високим рівнем емоційного сприйняття мали гарний емоційний відгук, правильно та логічно відповідали на запитання, пояснювали власні думки, активно рухалися під час музичних композицій, фантазували та активно відстоювали свою позицію. Дошкільники із середнім рівнем мали певні складнощі в сприйнятті образів та елементів художнього твору, проте намагалися пояснити свої думки й не залишали спроби брати участь у бесіді. Вихованці з низьким рівнем емоційного сприйняття доволі складно входили в діалог, плуталися у відповідях та не хотіли брати участі у виконанні завдань.

Нами були запропоновані методичні рекомендації педагогам і батькам, що допоможуть покращити процес естетичного виховання дітей, а саме: розроблено комплекс вправ, спрямованих на покращення естетичної вихованості дітей дошкільного віку з ЗНМ II рівня; рекомендації щодо естетичного виховання дітей в колі родини; заходи роботи з батьками.